

ΘΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΣΑΔΑΚΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΤΖΕΡΕΦΟΥ
ΜΑΤΙΝΑ

ΘΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

29 Μαΐου 1453: Η ΠΟΛΙΣ ΕΑΛΩ! Η χιλιόχρονη αυτοκρατορία έπεσε. Ο θρύλος λέει ότι “ήτανε θέλημα Θεού”. Από τότε το φρόνημα των

Ελλήνων το κρατάνε ζωντανό ακριβώς αυτοί οι θρύλοι για την επανάκτησή της. “Κάποτε η Αγιά Σοφιά θα λειτουργηθεί ξανά από τους χριστιανούς” λέει η παράδοση και ο μαρμαρωμένος βασιλιάς θα ξυπνήσει...” Πάλι με χρόνια με καιρούς δικιά μας θα'ναι.

”

Σώπασε κυρά-Δέσποινα...

Ο λαός ποτέ δεν θέλησε να πιστέψει ότι η απώλεια της Αγίας Σοφίας ήταν τελεσίδικη, Ο επιβλητικός ναός ήταν για το Βυζάντιο και είναι για τον Ελληνισμό ότι είναι ο Παρθενώνας για τους Αρχαίους Έλληνες. Γι' αυτό, η πίκρα οδήγησε τον Έλληνα να γράψει και να τραγουδήσει: Σώπασε Κυρά Δέσποινα και μην πολύ δακρύζεις πάλι με χρόνους με καιρούς δικιά μας θα'ναι.

Παραδοσιακοί και θαυμαστοί θρύλοι, αναπτύχθηκαν γύρω από την άλωση της Πόλης, για να θρέψουν τις ελπίδες και το θάρρος του εθνους επί αιώνες. “Πάλι με Χρόνους και καιρούς”

Όταν έπεσε η Κωνσταντινούπολη στους Τούρκους, ένα πουλί ανέλαβε να πάει ένα γραπτό μήνυμα στην Τραπεζούντα στην Χριστιανική Αυτοκρατορία του Ποντου για την Άλωση της Πόλης. Μόλις έφτασε εκεί πήγε κατευθείαν στη Μητρόπολη που λειτουργούσε ο Πατριάρχης και άφησε το χαρτί με το μήνυμα πάνω στην Άγια Τράπεζα. Κανείς δεν τολμούσε να πάει να διαβάσει το μήνυμα. Τότε πήγε ένα παλλικάρι, γιός μιας χήρας, και διάβασε το άσχημο μαντάτο “Πάρθεν η Πόλη, Πάρθεν η Ρωμανία”.

Το εκκλησίασμα και ο Πατριάρχης άρχισαν τον θρήνο, αλλά ο νέος τους απάντησε. “Κι αν η Πόλη έπεσε, κι αν πάρθεν η Ρωμανία, πάλι με χρόνους και καιρούς, πάλι δικά μας θα'ναι”.

Ο μαρμαρωμένος βασιλιάς.

Ο λαοφιλέστερος θρύλος έχει να κάνει με το τελευταίο αυτοκράτορα που μαρμάρωσε μέσα στο ναό της Αγίας Σοφίας. Η παράδοση πέρασε από στόμα σε στόμα αμέσως μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης.

Όταν η Πόλη πέρασε στα χέρια των Τούρκων, ο λαός δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ένα τέτοιο κτίσμα έχει περιέλθει σε μουσουλμανικά χέρια. Διέδωσαν λοιπόν ότι ο βασιλιάς κρύφτηκε πίσω από μία κολόνα του ναού της Αγίας Σοφίας, χάθηκε μέσα στους διαδρόμους και παρέμεινε κρυμμένος εκεί.

Οι ώρες αναμονής τον “μαρμάρωσαν”. Είναι γεγονός ότι κανείς δεν βρήκε το πτώμα του τελευταίου υπερασπιστή, του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου. Χάθηκε και πίστεψαν ότι Άγγελος Κυρίου το έκρυψε και το μαρμάρωσε. Κάποτε θα έρθει η ώρα που πνοή Θεού θα του δώσει δύναμη και ζωή ξανά και όλα θα ξαναγίνουν από την αρχή. Η Πόλη θα είναι και πάλι ελεύθερη.

Ο παπάς της Αγίας Σοφίας.

Ένας άλλος θρύλος ιδιαίτερα αγαπητός είναι ο θρύλος του παπά της Αγίας Σοφίας. Η παράδοση λέει ότι την ώρα που οι Τούρκοι έμπαιναν στην εκκλησία, ο παπάς διέκοψε τη λειτουργία και κρύφτηκε πίσω από το ιερό. Σε εκείνο το σημείο που κρύφτηκε ενώ υπήρχε μία πόρτα, “ως δια μαγείας” η πόρτα έγινε τοίχος τον οποίο κανείς και ποτέ δεν κατάφερε να σπάσει από τότε. Ούτε οι Τούρκοι, ούτε οι Έλληνες μάστορες τους οποίους έφερναν για αυτό το σκοπό δεν μπόρεσαν να γκρεμίσουν τον

τοίχο. Ο θρύλος καταλήγει ότι όταν η Αγία Σοφία ξαναγίνει ελληνική εκκλησία, τότε ο παπάς θα βγει από το ιερό και θα ολοκληρώσει την ημιτελή λειτουργία του.

Η κρύπτη της Αγίας Σοφίας.

Ενα «μυστικό» δωμάτιο στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης αποκαλύπτεται τώρα ως «θυρανοίξια» του κρυφού ιερού όπου είχε καταφύγει στις 29 Μαΐου 1453 ο βυζαντινός ιερέας για να συνεχίσει τη θεία λειτουργία που είχε διακοπεί στον κύριο Ναό της Αγίας Σοφίας. Η ανακάλυψη οφείλεται στον καθηγητή του Πανεπιστημίου της Βιέννης Πολυχρόνης Ενεπεκίδης. Το ξεχασμένο δωμάτιο εντοπίστηκε όταν η νέα διευθύντρια του Μουσείου της Αγίας Σοφίας Ζαλέ Ντεντέογλου ρώτησε αν υπάρχει χώρος που να μην έχει ανοιχτεί και διέταξε να παραβιάσουν την κλειδαριά του συγκεκριμένου χώρου, αφού δεν υπήρχε κλειδί της πόρτας. Αποκαλύφθηκε τότε πως το δωμάτιο που δεν είχε ανοιχτεί από το 1968, υπήρξε εργαστήριο του Γκάσπαρο Φοσάτι (1809 – 1883), ο οποίος ακολουθώντας την εντολή του Σουλτάνου, αναστήλωσε πλήρως το μνημείο στη διάρκεια της περιόδου 1847 – 1849. Η έρευνα του καθηγητή Πολυχρόνη Ενεπεκίδη καταδεικνύει ότι ο Φοσάτι είχε απλώς μετατρέψει επιδέξια σε γραφείο του την κρύπτη που του είχαν υποδείξει οι Έλληνες φίλοι του στην Πόλη. Η κρύπτη, μία από τις πολλές του μεγάλου ναού, ήταν το κρυφό εκείνο ιερό όπου συνεχίστηκε από τον ιερέα η διακοπείσα ιεροτελεστία, και όταν τελείωσε έκλεισε η πόρτα της κρύπτης και θα άνοιγε, κατά την παράδοση, όταν και πάλι Έλληνες θα ήταν οι ιερείς και το εκκλησίασμα.

Η Αγία Τράπεζα.

Η Αγία Τράπεζα ήταν κατασκευασμένη από χρυσό. Από πάνω της κρέμονταν 30 στέμματα των αυτοκρατόρων, ανάμεσα τους και αυτό του Μ. Κωνσταντίνου. Και λέγεται ότι αυτό γινόταν για να θυμίζουν στους χριστιανούς την προδοσία του Ιούδα. Τα τριάκοντα αργύρια.

Σύμφωνα με την παράδοση πριν ο Μωάμεθ ο Β΄ καταλάβει την Κωνσταντινούπολη, ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος διέταξε να μεταφέρουν την αγία τράπεζα και όλα τα κειμήλια της Αγίας Σοφίας μακριά από την πόλη για να μην πέσουν στα χέρια των Τούρκων. Τρία καράβια Ενετικά λοιπόν ξεκίνησαν από την πόλη γεμάτα με όλα αυτά

τα κειμήλια, όπως λέει και ο θρύλος, αλλά το τρίτο από αυτά που μετέφερε την αγία τράπεζα βυθίστηκε στα νερά του Βοσπόρου στην περιοχή του Μαρμαρά.

Η περιοχή του Μαρμαρά.

Από τότε μέχρι σήμερα στο σημείο εκείνο που είναι βυθισμένη η αγία τράπεζα τα νερά της θάλασσας είναι πάντοτε ήρεμα και γαλήνια, ασχέτως με τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην γύρω περιοχή. Το φαινόμενο μαρτυρούν και σύγχρονοι Τούρκοι επιστήμονες, που έχουν κάνει κατά καιρούς απόπειρες να ανακαλύψουν που οφείλεται αυτό το περίεργο φαινόμενο, αλλά λόγω της λασπώδους σύστασης του βυθού, επέστησαν άκαρπες.

Στο βιβλίο του Δωροθέου Μονεμβασίας με τίτλο “Βίβλος Χρονική” (1781) διαβάζουμε: “ Οι Ενετοί την υπερθαύμαστον και εξάκουστον Αγίαν Τράπεζαν της Αγίας Σοφίας, την πολύτιμον και ωραιότατην, έβγαλαν από τον Ναό και έβαλαν εις το καράβι, και καθώς έκαναν άρμενα και επήγαιναν προς Βενετία, ω, του θαύματος! Πλησίον της νήσου του Μαρμαρά άνοιξε το καράβι και έπεσεν εις την θάλασσαν η Αγία Τράπεζα και εβούλησε και είναι εκεί ως σήμερα, και τούτο είναι φανερόν και το μαρτυρούν οι πάντες, διότι όλον το μέρος εκείνο, όταν κάμνει φουρτούνα, η θάλασσα όλη κάμνει κύματα φοβερά, εις δε τον τόπο όπου είναι η Αγία Τράπεζα είναι γαλήνη και δεν τaráσσεται η θάλασσα. Και υπαγαίνουιν τινές εκεί με περάματα, και λαμβάνουιν από την θάλασσαν εκείνην, όπου είναι η Αγία Τράπεζα, και μυρίζει θαυμασιώματα μυρωδιάν, από το άγιον μύρον όπου έχει και των άλλων αρωμάτων “

Το ποτάμι που σταμάτησε να κυλάει.

Οι περισσότεροι τοπικοί θρύλοι για την άλωση της Κωνσταντινούπολης μοιάζουν σε ένα σημείο: όλοι δείχνουν ότι ο χρόνος σταμάτησε με την κατάληψη της ιερής πόλης της Ορθοδοξίας από τους άπιστους Τούρκους και ότι η τάξη στον κόσμο θα επανέλθει με την ανακατάληψη της Βασιλεύουσας από τους Έλληνες. Έτσι, και στην Ήπειρο υπάρχει μια αντίστοιχη λαϊκή δοξασία. Συγκεκριμένα, ένα πουλί φέρνει την αναγγελία της πτώσης της Πόλης σε μια ομάδα βοσκών που εκείνη τη στιγμή ποτίζουν τα κοπάδια τους σε ένα ποτάμι, Ο θρύλος λέει ότι στο άκουσμα της φοβερής είδησης τα νερά του ποταμίου σταμάτησαν να κυλάνε, αφού και το φυσικό

στοιχείο θεώρησε ότι η πτώση της Κωνσταντινούπολης ήταν κάτι το ανήκουστο. Το ποτάμι θα συνεχίσει και πάλι να κυλάει, μόλις απελευθερωθεί η Πόλη, συνεχίζει ο λαϊκός θρύλος...

Τα ψάρια του Καλόγερου.

Κάποιος καλόγερος είχε ψαρέψει σε ένα ποτάμι ψάρια και τα τηγάνιζε κοντά στην όχθη του ποταμού. Τη στιγμή εκείνη ακούστηκε από ένα πουλί το μήνυμα της πτώσης της Κωνσταντινούπολης στους Τούρκους. Ο καλόγερος σάστισε και αμέσως τα μισοτηγανισμένα ψάρια πήδησαν από το τηγάνι και ξαναβρέθηκαν στο ποτάμι. Εκεί ζουν αιώνια μέχρι τη στιγμή της απελευθέρωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, οπότε και θα ξαναβγούν για να συνεχιστεί το τηγάνισμα τους.

Ο Πύργος της Βασιλοπούλας.

Στα κάστρα του Διδυμότειχου ένας κυκλικός πύργος, ο ψηλότερος ονομάζεται “πύργος της βασιλοπούλας”. Η παράδοση λέει πως κάποτε ο βασιλιάς διασκέδαζε κυνηγώντας και στη θέση του άφησε την κόρη του. Όταν τον ειδοποίησαν ότι έρχονται οι Τούρκοι είχε τόση εμπιστοσύνη στην οχυρότητα του κάστρου ώστε είπε: “αν σηκωθεί από τη χύτρα ο κόκορας και λαλήσει, θα πιστέψω ότι κυριεύτηκε η πόλη.”. Οι Τούρκοι όμως χρησιμοποίησαν δόλο και έδειξαν το χρυσοκέντητο μαντήλι του βασιλιά στην κόρη του. Αυτή μόλις το είδε, τους παρέδωσε το κλειδί του κάστρου κι έγινε αιτία της άλωσης. Όταν κατάλαβε πως την ξεγέλασαν, δεν άντεξε την ντροπή και αυτοκτόνησε πέφτοντας από τον πύργο. Από τότε ο πύργος λέγεται της βασιλοπούλας.

Οι Κρητικοί πολεμιστές.

Έναν από τους πύργους των τειχών της Πόλης τον υπεράσπιζαν τρία αδέρφια, άρχοντες Κρητικοί που πολεμούσαν με το μέρος των Βενετών (η Κρήτη τότε ήταν κάτω από την κυριαρχία των Βενετών). Μετά την πτώση της πόλης τα τρία αδέρφια και οι άντρες τους εξακολουθούσαν να πολεμούν και παρά τις λυσσώδεις προσπάθειες τους οι Τούρκοι δεν είχαν κατορθώσει να καταλάβουν τον πύργο. Για το περιστατικό αυτό ενημερώθηκε ο Σουλτάνος και εντυπωσιάστηκε από την

παλικαριά τους. Αποφάσισε, λοιπόν, να τους επιτρέψει να φύγουν με ασφάλεια από τον πύργο και να πάρουν ένα καράβι με τους άντρες τους και να γυρίσουν στην Κρήτη. Πραγματικά η πρόταση του έγινε δεκτή με τη σκέψη ότι έπρεπε να μείνουν ζωντανοί για να πολεμήσουν να ξαναπάρουν τη Βασιλεύουσα πίσω από τους απίστους. Έτσι οι Κρητικοί επιβιβάστηκαν στο πλοίο τους και ξεκίνησαν για το νησί τους. Το πλοίο δεν έφτασε ποτέ στην Κρήτη και ο θρύλος λέει ότι περιπλανιούνται αιώνια στο πέλαγος μέχρι τη στιγμή που θα ξεκινήσει η μάχη για την ανακατάληψη της Πόλης από τους Έλληνες. Τότε το πλοίο των Κρητικών θα τους ξαναφέρει στην Κωνσταντινούπολη για να πάρουν και αυτοί μέρος στη μάχη και να ολοκληρώσουν την αποστολή τους και το ελληνικό έθνος να ξανακερδίσει την Πόλη.

Τα μάρμαρα της Αγίας Σοφίας.

Τα μάρμαρα της Αγίας Σοφίας έχουν τη δική τους ιστορία. Ο Ιουστινιανός θέλοντας να δημιουργήσει ένα κτίσμα που όμοιό του δεν θα υπήρχε στην οικουμένη, έστειλε εγκύκλιο σε όλους τους κυβερνήτες των επαρχιών να στείλουν τα ωραιότερα μάρμαρα από τα πιο φημισμένα λατομεία της αυτοκρατορίας. Όμως τα μάρμαρα αυτά δεν ξεχώριζαν μόνο για την εξωτερική τους εμφάνιση. Ο θρύλος λέει ότι τα μάρμαρα της Αγίας Σοφίας προμηνύουν το μέλλον και κυρίως τις μεγάλες καταστροφές. Πολλοί επισκέπτες μαρτυρούν ότι βλέπουν ακόμα και σήμερα το μανιτάρι της ατομικής βόμβας πάνω στα μάρμαρα της Αγίας Σοφίας ως ένδειξη των δεινών που έχει περάσει.

Ο πονοκέφαλος του Ιουστινιανού.

Λέγεται ότι ο Ιουστινιανός υπέφερε από χρόνιες ημικρανίες. Τις νύχτες λοιπόν όταν τον έπιαναν αυτοί οι αφόρητοι πόνοι ερχόταν στην Αγία Σοφία. Οι γιατροί του παλατιού δεν μπορούσαν να βρουν θεραπεία και ο πονοκέφαλος δεν περνούσε με κανένα φάρμακο από αυτά που του έδιναν. Ερχόταν λοιπόν στην Αγία Σοφία και παρακαλούσε το Θεό να τον απαλλάξει από αυτό το μαρτύριο.

Ένα βράδυ ακούμπησε το κεφάλι του σε μία κολόνα την οποία πίστευαν ότι τη φυλάει ο Άγιος Γρηγόριος ο θαυματουργός. Μπροστά σε αυτή την κολόνα παρακάλεσε ο

Ιουστινιανός να απαλλαχθεί από τον τρομερό πονοκέφαλο που είχε. Και το θαύμα έγινε.

Ο πονοκέφαλος πέρασε και για την ακρίβεια δεν τον ταλαιπώρησε ξανά. Όταν διαδόθηκε αυτό μέσα στο λαό, άρχισαν να έρχονται όλοι για να πιάσουν την κολόνα και συγχρόνως να κάνουν μία ευχή. Προσεύχονταν να εισακουστεί η προσευχή τους όπως ακριβώς εισακούστηκε του Ιουστινιανού.

Ο Θρήνος της Πόλης.

Είναι ο παλαιότερος θρήνος για την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης. Λέγεται ότι βρέθηκε σε χειρόγραφο του 15ου αιώνα του οποίου ο τίτλος ήταν: «Ανακάλημα της Κωνσταντινούπολης». Είναι ένα άσμα στο οποίο περιγράφονται η διακοπή της τελευταίας λειτουργίας και όσα επακολούθησαν...

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Όταν οι Τούρκοι μπήκαν στη Βασιλική Εκκλησία, ένας ιερέας τελούσε τη Θεία Λειτουργία. Βλέποντας τους άπιστους να μπαίνουν, δε σκεπτόταν παρά πώς να σώσει από τη βεβήλωση τον ιερό άρτο και το πολύτιμο Αίμα του Χριστού. Ανέβηκε, λοιπόν, βιαστικός στον Άμβωνα, κρατώντας τ' Άγιο Δισκοπότηρο κι εξαφανίστηκε σε μια μικρή πόρτα. Την έκλεισε πίσω του, μα δυστυχώς οι Τούρκοι τον είχαν δει κι έτρεξαν να τον προφτάσουν. Όταν όμως έφθασαν στο σημείο που θα έπρεπε να βρίσκεται η πόρτα, ξαφνιάστηκαν γιατί δεν είδαν παρά μόνο μια γυμνή, λεία επιφάνεια χωρίς το παραμικρό σημάδι ανοίγματος. Αγριεμένοι, προσπάθησαν να γκρεμίσουν τον τοίχο, αλλά έσπασαν τα όπλα τους, χωρίς να καταφέρουν τίποτε!

- Ας φέρουν τους χτίστες του στρατού μας, αποφάσισε ο Σουλτάνος. Έτσι θα δούμε τι είναι πίσω απ' αυτόν τον τοίχο.

Οι χτίστες ήρθαν με τα εργαλεία τους κι άρχισαν να χτυπούν τον τοίχο. Παρ' όλες τους τις προσπάθειες όμως, δεν μπόρεσαν ούτε να τον τρυπήσουν κι ομολόγησαν πως σίγουρα υπήρχε κάποιο τεχνικό μέσο, που τους ήταν άγνωστο.

-Είστε ανίκανοι, φώναξε καταθυμωμένος ο Σουλτάνος και θα τιμωρηθείτε! Να φέρουν βυζαντινούς χτίστες!

Τότε έφεραν βιαστικά όσους μπόρεσαν και απειλώντας τους με θάνατο, τους πρόσταζαν να ρίξουν αυτόν τον τοίχο! Μα, ούτε κι αυτοί δεν τα κατάφεραν!

Γιατί, το θέλημα του Θεού, πιο δυνατό από κάθε ανθρώπινη δύναμη, κρατούσε αυτές τις πέτρες δεμένες γερά, για να προστατεύει τον ιερέα. Όλους αυτούς τους αιώνες, ο ιερέας αγρυπνεί, σφίγγοντας το δισκοπότηρο, που προστάτευσε από τους άπιστους! Μα, όταν θα ξαναπάρουμε την Πόλη, η πόρτα θα ξανανοίξει μόνη της, ο ιερέας θα βγει, θα ξαναμπεί στο ιερό και θα συνεχίσει τα λόγια της λειτουργίας, από κει ακριβώς που είχε σταματήσει!